

Gondolatok a Kalmár László Matematika Versenyről

JUHÁSZ PÉTER

ATIT idén 45. alkalommal rendezte meg a Kalmár László Országos Matematika Versenyt, mely az egyik legfontosabb versenye a 3–8. osztályos korosztálynak. Idén először határon túli versenyhelyszínek is voltak, így lehetőség nyílt az erdélyi, felvidéki és vajdasági magyar gyerekek indulására is.

A verseny megyei szintű, illetve döntős feladatsorait és a hozzájuk kapcsolódó javítási útmutatókat 1977-től 2012-ig Urbán János állította össze. Az érdekes, gondolkodtató feladatokat éveken át gyűjtötte, csiszolta, érlelte, alakította. Ebben az alkotó munkában kiváló társa, lektora volt Reiman István, aki több

Horváth Brigitta

évtizeden át a matematikai diákolimpiai csapatunk felkészítője volt. Kiváló és példás együttműködésük a tisztességet és a nyugalmat sugározta. A hagyományt a mai feladat-összeállítók is igyekeznek folytatni, de nincs könnyű dolguk. A céljuk az, hogy eredeti, izgalmas feladatokat találjanak ki, melyeken örömmel gondolkoznak, és a megoldásuk ne igényeljen olyan tárgyi tudást, amit az adott évfolyamon versenyző diákok az iskolában még nem tanultak. A hangsúly tehát a kreativitáson, az ötleteségen, a tiszta gondolatokon van.

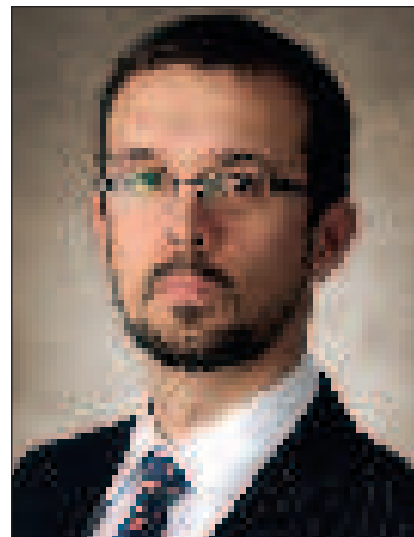
Az idei döntőt követően öt olyan felkészítő tanár véleményét kérdeztük meg, akiknek a diákjai kiemelkedően szerepel-

tek a versenyen. Horváth Fél Szilvia, a révkomáromi Selye János Gimnázium tanára, tanítványa Csaplár Viktor 2. helyezést ér el a hetedikesek versenyében, és kiemelkedően a legjobb határon túli versenyző volt az egész mezőnyben. Horváth Brigitta, a veszprémi Kossuth Lajos Általános Iskola tanára, tanítványa Morvai Levente holtversenyben első lett az ötödik osztályosok versenyében. Rubóczky György, a budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium tanára, akinek tanítványa Móricz Benjámin, a másik ötödikes győztes, Füredi Erik, a hetedikes bronzérmes. Az előbb említettek kivül Rubóczky több tanítványa is nagyon jól szerepelt a versenyen. Varga Mária és Szermerka Gergely, a Békásmegyeri Veres Péter Gimnázium tanárai, tanítványaik, Beke Csongor és Gyimesi Péter első, illetve negyedik helyet szereztek a nyolcadikosok között.

Az első kérdés arra kereste a választ, hogy mire asszociálnak a verseny nevének hallatán. Többen említették, hogy egy nagy hagyománnyal rendelkező versenyről van szó, amely izgalmas a résztvevők számára. Rubóczky György szerint a verseny „színvonalat jelent, amit egy gyerek számára büszkeség megnyerni.” Többen kiemelték azt is, hogy nagyon lényeges jellemzője a versenynek, hogy a megoldásokat indokolni kell, a jó végeredmény csak a megszereshető pontok töredékét garantálja. Ahogy Horváth Brigitta mondja: „Ez a megoldási mód lehetőséget ad a diákoknak, hogy rögzítsék a gondolkodásuk menetét, illetve kötelezi is őket a részletes, folyamatos lejegyzésre.” Varga Mária és Szermerka Gergely kiemelte, hogy ezt a verseny „a magyar matematikaversenyek színes skáláján a számunkra rokonszenves, hosszabb és alaposabb gondolatmeneteket és indoklásokat igénylő versenyek közt tartjuk számon, amelyen diákjaink is előszeretettel indulnak.” Horváth Brigitta a szakdolgozatában is alaposan tárgyalta a verseny feladatait, felhasználta saját feladatsorai kidolgozásához.

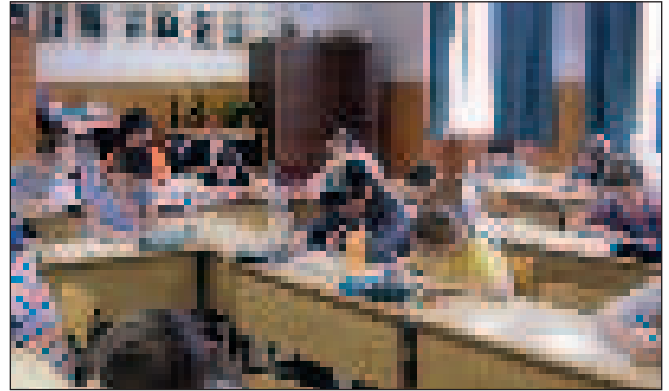
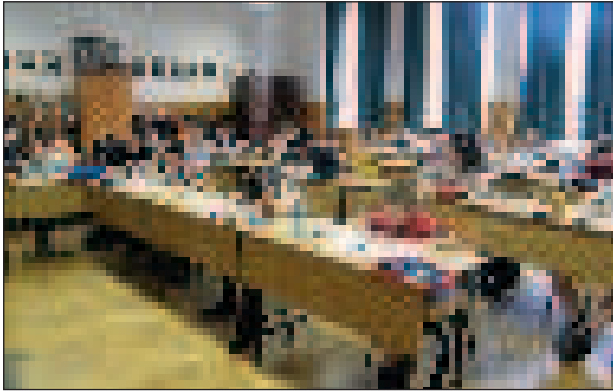
A következő kérdés azt firtatta, hogy hogyan kapcsolódnak a versenyek a normál oktatáshoz. Van, aki szerint a normál oktatást nem befolyásolják a versenyek. Többen komoly motivációs szerepet tulajdonítanak a versenyeknek. Horváth Brigitta kiemelte, hogy a versenyen jól szereplők

„nem véletlenül alkalmazzák könnyebben a meglévő tudásukat még a váratlan szituációkban is.” Varga Mária és Szermerka Gergely szerint „az eredmény kulcsa minden esetben az alapos és kitartó munka, amely biztos matematikai tudáshoz juttathat. Akit érdekel a matematika, annak egy verseny ürügyén meg lehet mutatni, hogy miért érdemes készülni, milyen a matematikai munka természete.” Rubóczky György azt mondja, hogy „az jó lenne, ha minden gyerek számára az általános iskolai évek alatt kiderülne, hogy mihez van tehetsége, mi az, amiben különösen ügyes. Egy jól szervezett verseny – jó példák, színvonalas szervezés, korrekt és követhető javítás – erre lehetőséget ad.”

Szermerka Gergely

Ezt követően arra voltunk kíváncsiak, hogy a tanárok milyen előnyeit és hátrányait látják a matematikaversenyeknek. Horváth Fél Szilvia nagyon fontosnak tartja a kölcsönös tanulást: „készülve az egyes versenyekre kitűnik a diákok-tanárok különböző logikája, eltérő gondolkodásmódja, amelyből mindkét félnek csak előnye származhat. Tanulunk egymástól.” Varga Mária és Szermerka Gergely véleménye szerint „a versenyek egyik legnagyobb szakmai haszna, hogy a gyakorlás folyamata során különösen izgalmas matematikai problémákkal és gondolkodási módszerekkel, trükkökkel találkozhatunk. A magyar matematikaok-

Pillanatképek a TIT 45. Kalmár László Matematika Versenyének döntőjéről

atás egyik ritka kincse a versenykultúránk és az a rengeteg versenyfeladat, amely rendelkezésünkre áll. Ezeket nemcsak konkrét készülésnél lehet használni, hanem bármikor. Igazi aranybánya egy-egy feladatgyűjtemény.” Rubóczky György messzebbre megy, ő azt mondja, hogy „az életre készítenek fel, hiszen egész életünk versenyhelyzetek sorozata.” Horváth Brigitta is csatlakozik ehhez, miszerint a verseny a „versenyzőktől kitartó koncentrációt és nagy figyelmet igényel. Napjaink versenyorientált világában ezzel egy kis gyakorlatot szereznek a diákok.” A budapesti Fazekas tanára hozzáteszi, hogy a verseny „segít abban, hogy jobban megbecsüljük a munkát, hiszen befektetett munka nélkül nincs siker. Abban is segít, hogy saját korlátainkkal tisztában legyünk: mi az, ami megy, mi az, amit még tanulni és gyakorolni kell, s mi az, ami még nagyon nehéz. Ez a későbbiekben igen hasznos lesz. Ráadásul minden jó versenyből tanul valamit az ember – ötletet, stratégiát, új ismeretet.”

A többség nem látja semmilyen hátrányát a tanulmányi versenyeknek, de van, aki ezzel nem ért egyet. Horváth Brigitta szerint „a versenyekre való felkészüléskor a gyermek a szabadidejében oldja a feladatokat és szerzi az új tapasztalatokat. Sokszor egy irányba szűkül le a tehetség gondozása, kizárólag ezzel más tudományok, műveltségi területek, szabadidős tevékenységek lehetőségeit.” Varga Mária és Szermerka Gergely pedig felhívja a figyelmet arra, hogy „a siker, akár a másik sikere is ösztönző lehet, de a kudarc el is veheti a kedvet a versenyzéstől.”

A megkérdozett tanárok mindegyikének legalább egy tanítványa kiemelkedő eredményt ért el az idei országos döntőben. Arra is kíváncsiak voltunk, hogy ők milyen tényezőknek tulajdonítják a diákok sikerét, melyik faktort mennyire látják fontosnak.

Horváth Brigitta, Rubóczky György szerint a legfontosabb, míg Varga Mária és Szermerka Gergely szerint az egyik legfontosabb tényező a *tehetség*. Rubóczky György ehhez hozzáteszi, hogy „ha ez a tehetség megvan, akkor azt fejleszteni lehet és kell is. Itt van szerepe az ezt támogató környezetnek, amibe beletartozik a tanár, az iskola, a szülő. A szerencsének mindig van valamekkora szerepe, de a matematikát illetően ezt a szerepet csekélynek tartom.”

Horváth Fél Szilvia azt írja eredményes tanítványáról, hogy „sikereinek kulcsa mindenképpen a rengeteg munka, alázat, kitartás és nem utolsó sorban a stabil, biztonságot nyújtó családi háttér.”

A tanár és az iskola szerepéről a következőket mondják. Horváth Brigitta: „Természetesen meghatározó a tanár szerepe is, bár kisebb mértékben. A tapasztalt, versenyekben jártas, rutinos pedagógus lépéselőnyt élvez. Szerencsés, ha az adott iskola tehetséggondozó órákat tud biztosítani ezekben a helyzetekben a versenyfelkészítésre.” Varga Mária és Szermerka Gergely ezt azzal egészíti ki, hogy „az iskola közege is elősegítheti a versenyeredményeket, a kollégák szakmai közössége és a vezetés támogatása is jó alapot jelenthet.”

Mindenki hangsúlyozza, hogy a családi háttér és támogatás nagymértékben elősegíti a diákok sikeres szereplését a versenyeken.

Végül arra voltunk kíváncsiak, hogy ha ők tervezhetnének versenyt, akkor az milyen lenne, mire helyeznék a hangsúlyt.

Horváth Fél Szilvia két nagyon eltérő fordulót valósítana meg, az egyikben a precíz indoklásé lenne a főszerep, a másikon a gyorsaságon és az éles logikán lenne a hangsúly. Horváth Brigitta fontosnak tartja, hogy a verseny hozzájáruljon a matematika megszeretéséhez, aminek egyik fontos tényezője lehet, hogy a feladatok egy része már első olvasásra is izgalmas, érdekes, vonzó legyen. A matematika minél több ágából válogatná a feladatokat, és nagyon ügyelne arra, hogy minden indulónak legyen sikerélménye, vagyis legyenek könnyű feladatok is. A nehézséget a feladatok sorrendjével is igyekezne jelezni. Rubóczky György szerint nagyon fontos lenne olyan versenyek rendezése, amelyek ingyenesek, mert még az alacsony nevezési díjak is sok család számára megengedhetetlenek. A nevezési díjjal sok gyereket kizárunk abból a lehetőségéből, hogy a tehetségét megmutassa. Márpedig ez egy kiugrási lehetőség lenne számukra. Varga Mária és Szermerka Gergely szerint Magyarországon nagyon sok verseny van, már követni sem egyszerű ezeket. Úgy gondolják, hogy minden szín megtalálható a hazai versenyek palettáján. ✓